

door Emile SMISSAERT (red.)
en Yves DINGENS (research)

Deel 1: de mens **privaat**. 1ste stuk :

=====

* *INLEIDING* :

1. Memorialen :

Ergens in oktober 1898 opperde de toenmalige, toonaangevende, liberale krant "*Echo d'Ostende*" de bedenking, dat in de stad Oostende tot hiertoe nog geen enkel standbeeld te vinden was. Tien jaar eerder, in 1888 dus, waren er wél plannen om een monument op te richten ter ere van de burgemeesters die Oostende hielpen groot maken. Echter : het bleef bij een voornemen, meer niet. Wél was, toen al, reeds een plaats voorzien : op de zgn. "*Place Elleptique*", letterlijk vertaald als het "Elliptisch [langwerpig rond] plein" dat later voor een tijd de benaming "*Place de la Commune*" [gemeenteplein] toegekend kreeg. Om op 5 augustus 1901, naar aanleiding van de inhuldiging van een memoriaal voor onze eerste vorst-begunstiger, voorgoed omgedoopt te worden tot het "*Leopold I-plein*". Een passende plaats, want het was toenmaals hét belangrijkste verkeersknooppunt tussen de destijds als "nieuwe -" en "oude"- stad gekende grote stadsdelen.

Aan de leiding was, op dat moment en trouwens tijdens het grootste part van de Belle Epoqueperiode (ca.1880-1914), de in brede kringen populaire, vrijwel alom gerespecteerde burgemeester Alfons (eigenlijk : "Alphonse") PIETERS (op het hoogtepunt van zijn leven [56 jaar] en zijn carrière [1882-1912]). Die, terloops gezegd en wel heel toevallig, dààr zeer dichtbij woonde: hoek Karel Janssenslaan 35 met de Sint-Peterburgstraat (thans Leon Spilliaertstraat). Hij hield als burgervader - immer namens de stad, maar voor de gelegenheid ditmaal in tegenwoordigheid van koning Leopold II - de feestrede. Zeer welbespraakt als hij was en in vol ornaat gekleed met steek : in plechtige zij het hoogdravende bewoordingen die ons-uit-2012 stijfjes en buitenissig in de oren zouden klinken. De ceremonie verliep bovendien enkel in de Franse taal, zoals toen in Vlaanderen algemeen gebruikelijk was want het Frans werd er beschouwd als dé cultuurtaal van en in België. Dat was insgelijks de denkwijze en voorkeur zonder meer van Pieters zelf – als notabele, als politicus, als mens -, zijn magistraat en de leidende klasse. Zeldzaam waren 'moedigen' – de betiteling is niet overdreven – die van een andere mening, een consequente levensstijl en handelwijze waren. Wij hebben sindsdien geleidelijk aan maar gestaag een hele lange, ongemeen verdienstelijke ontvoogdingsweg afgelegd ... Hulde aan hen allen !

2. Zijn familienaam :

Vrij alledaags. Immers, in België is "Peeters" de meest voorkomende familienaam (nog vóór "Janssens" die insgelijks nergens opzien baart, tenzij momenteel in hoogpolitieke kringen ...). In West-Vlaanderen minder. De variant "Pieters" kwam, begin de jaren 2000, als volgt voor: 5000 in België, 1000 in West-Vlaanderen (tgo. 250 in Oost-Vlaanderen). De betekenis komt van de welbekende apostel "*Petrus – Sinte Pieter*" : steenrots. Pieter werd vroeger wel eens "Pier" en zo krijgen wij ... "*Piers*", de familienaam van een veel latere "*Jan –* ", insgelijks langdurig "*burgemeester*" (1959-1980) van de stad Oostende (1).

3. Summiere levensschets :

Pieters, Alphonse Hubert (° Oostende 29 mei 1845 - + Brussel 30 mei 1912)

- Politieke loopbaan :
 - gemeenteraadslid Oostende : 1/1/1885 – 17/1/1888;
 - schepen Oostende : 17/1/1888 – 7/10/1892;
 - burgemeester Oostende : 7/10/1892 - + 30/05/1912;
 - Belgisch Kamerlid: 1892 – 1894.
- Persoonlijke gegevens :
 - vader: Pieters, François Fidèle (+ Oostende 28/12/1867);
 - moeder : Rycx, Monique Françoise (+ Gistel 20/11/1891);
 - gehuwd met : Addams, Caroline Hope, te Oostende op 26 juni 1875;
 - broers: Pieters, Antoine (?)
Pieters, François Antoine (°1844 - + ?)
- Kinderen :
 - Pieters, *Fanny* (° Oostende 13/06/1876 - + ?)
x Cluzeau, Armand Jean Théodore : 10/10/1896.
 - Pieters, *Nora*
x Brulé, E. : 1907
 - *Alice*
x Serruys, Octave.
- Studies : humaniora O.L.Vrouwe College Oostende.
- Beroep : aanvankelijk ‘brouwer’, daarop ‘zonder’.
- Overige mandaten, functies en activiteiten :
 - majoor bij de Burgerwacht : 4/4/1886 – 1892;
 - comiteit en voorzitter van de “Association libérale” : 1895-1905.
- Eretekens :
 - ridder in de Leopoldsorde;
 - tot officier bevorderd.
- Adres : 1877-1912: te Oostende, Nieuwpoortsesteenweg 39; omgezet naar :
Karel Janssenslaan 35.
- Overlijden, eerder onverwacht, - niet te Oostende, wel in Brussel - op 30 mei 1912.
- Begrafenis op kosten en met medewerking van de stad, te Oostende (burgerlijk) : maandag 3 juni 1912, op het ‘kerkhof Paster Pype’ (Nieuwpoortsesteenweg) (2).

Heemkundige O. Vilain (° 1924) heeft, vooraleer hij zijn door tal van lezers gesmaakte en door sommigen zelfs uitgeknipte bijdragen in feuilletonvorm, “*De tijd van toen*”, voor vele jaren aanvatte en die gepubliceerd werden in het weekblad “*De Zeewacht*” (begin de negentiger jaren van vorige eeuw), allereerst een soort ‘voorproevertje’ gemaakt en wel een column gewijd aan de figuur van ... A. Pieters die vooraf als enige verscheen in “*De Streekkrant: editie Middenkust*”. Het lokale kantoor (dat inmiddels allang opgeheven is, zoek niet) van beide kranten lag toenmaals haaks op de ingang voor het publiek van het Stadhuis, Vindictivelaan 1, gesitueerd vlak vóór het begin van ... ja, de Alfons Pieterslaan ! Maar kom, dit is hier door ons wat schalks en terloops opgemerkt en geschreven, - zonder meer.

Dhr. Vilain heeft de kern van deze verbintenis voor het leven als volgt weergegeven:

“(…) Na het burgerlijk huwelijk op het stadhuis [toen Wapenplein] huwde hij met Caroline Addams [(1853-1947), een dochter van een dominee] tweemaal kerkelijk : eerst volgens de Anglicaanse ritus in de Engelse kerk [Langestraat], later in de sacristie van de [katholieke] Sint-Pieterskerk [de voorganger van de Sint-Petrus en –Pauluskerk]. Bij deze laatste plechtigheid waren er evenwel *geen zegeningen, bij gebrek aan Roomse dispensatie*. Uit dat huwelijk zullen drie dochters voortspruiten (...)”.

Benieuwd naar mogelijks nog wat méér detaillering en opfrissende sfeerschepping, sloegen wij er de “Echo d’Ostende” van daags nadien, 27 juni 1875, op na:

“(…) Gisteren werd het huwelijk van dhr. Alphonse Pieters met mej. Caroline Hope Addams in onze stad voltrokken. Te dezer gelegenheid hebben de fanfares (sic) van de Burgerwacht – waar dhr. Pieters onderluitenant van is – voor mej. Addams en voor dhr. Pieters twee briljante serenades ten beste gebracht. Gisterenmorgen, *na het kerkelijk huwelijk in de Sint-Pieterskerk, is het jonge koppel de huwelijkszegening gaan ontvangen in de Anglicaanse tempel* (cursivering van ons!). Deze ceremonie heeft naar deze tempel een grote volkstoeloop aangetrokken. Kapelaan Sydney Fleming leidde de dienst en heeft de jonggehuwden gezegend; onderwijl zongen op het doksaal meerdere juffrouwen van onze Engelse kolonie gelegenheidshymnen. Deze plechtigheid die in haar eenvoud indruk maakte, heeft menige toehoorder ontroerd. Het altaar had een heel bijzondere versiering met bloemen gekregen. Mevrouw Fleming en enkele jongedames waren zo vriendelijk om zich deze bebloeming aan te trekken. De jonggehuwden zullen dankzeggen voor deze attentie (...)”.

Getuigen waren enerzijds de heren Francis Addams, rentenier, en Franciscus Antonius Pieters (°1844), zijn broer, t.g.v. de Anglicaanse ritus. Anderzijds in de sacristie van Sint-Pieters E.H. Decoster als officiant, met als getuigen ditmaal de heren J. Bratsun en F. Pieters.

Waar Alfons (toen nog in officiële stukken vermeld als “brouwer” van beroep) en Caroline zich voorlopig metterwoon vestigden, is ons niet bekend. In afwachting, wellicht bij verwanten of bij kennissen? Een feit is wel, dat de Pieters(en) spoedig daarop een hoekhuis bouwden of lieten zetten, gesitueerd aan de Sint-Petersburgstraat (later omgedoopt tot Leon Spilliaertstraat) en de toenmaals zgn. Nieuwpoortsesteenweg 39, sedert 1887 (?) gekend als de voorname Karel Janssenslaan 35. Dit herenhuis werd, na 1947 (= de overlijdensdatum van Mevrouw weduwe Caroline Pieters-Addams) zoniet verkocht aan, dan toch betrokken en gehuurd door de destijds zeer bekende advocaat Willy Degrave (1905-1983), “een begaafde en snedige pleiter, (...) vnl. in de Franse taal”, die er zijn studie/kantoor had (3). Het gebouw is ergens in de tachtiger jaren van de vorige eeuw afgebroken en aldaar prijkt (letterlijk en figuurlijk bedoeld) nu een appartementsgebouw, *residentie “Vivaldi”* (heden opnieuw met het huisnummer 39). Tweemaal zo hoog en luxueus. En, wat opmerkelijk is in zijn presentatie: van buiten gezien, door zijn uitvoering in gele bakstenen, met witte ramen en, kant K. Janssenslaan, voorzien van stijlvolle, grote ruw-betonnen balkonblokken en witte modern ogende relingen. Het mag gezien worden!

* GROOT (PUBLIEK) EERBETOON N.A.V HUN 25 JARIG HUWELIJK : op zondag 1 oktober 1900.

Een grote “Burgemeester Pieters”- stadsmanifestatie. Hoewel de officiële (maar in feite wat voorgewende) aanleiding hun zilveren huwelijksjubileum (1875-1900) was, ging het in essentie om een uitgebreid in de bloemetjes zetten van en dankzegging aan een al jarenlange zo goedgeziene, door de resultaten bewezen succesvolle, tevens bij zeer velen populaire en erkende opperste leider en –figuur, - hij die mede zijn stad wist op te werken tot, in zijn tijd althans, de allure van één der weinige Europese topbadsteden !

(Af en toe zeer) Vrij naar de berichtgeving van de “Echo d’Ostende” d.d. 2 oktober 1900 :

Een indrukmakend openbaar feest. Eerst in het schone, vierkante “grote salon” van het Casino [binnenin het gebouw van het Stadhuis op het Wapenplein]. Daarna en gevolgd door een soort machtsontplooiing en optocht der jeugd van de steeds aangroeiende en toen in bloei verkerende stadsscholen op het voornoemde ‘Grote Markt’-plein. Ter ere van *onze* Burgemeester en de zijnen, “*contenant les plus belles marques d’estime et d’affection*”.

Redevoeringen, de ene al wat langer uitgevallend dan de andere, werden voor het merendeel – niet uitsluitend – in het Frans afgestoken. Door Alphonse Van Iseghem (de stadssecretaris), door een meisje (*‘son petit speech, très-bien tourné’*) en door een jongen (“*‘dans un langage flamand’* van dewelke het accent en de zuiverheid elkeen verwonderde”). De gelauwerde Burgemeester zelf sprak, zeer ontroerd, hiervoor woorden van dank uit, terwijl Mevrouw C. Pieters-Addams ondertussen het door de Oostendse bevolking (door middel van inschrijving) geschonken beeldhouwwerk, getiteld ‘*De liefdadigheid*’ (“*La Charité*”), van Brusselaar Vinçotte bewonderend aankeek. Twee “voorvallen” pookten bij de aanwezigen het vuur nog aan. Charles Van Iseghem, toenmaals schepen en bejaard geworden, bracht in herinnering hoe hij, 25 jaar geleden, Alfons en Caroline in de echt verbond op het stadhuis. En dan: het aanbieden van een boeket bloemen aan de jubilaris door ... de oude hulp in de huishouding van Pieters die ‘Alphonse’, heel klein nog, wiegde op haar knieën.

Het tweede deel van de huldeviering was voorbehouden aan de stadsscholen die elk een vlag met de Belgische driekleur ontvingen en die plechtig overhandigd werden door de Burgemeester. Eventjes 4.200 (!) jongens en meisjes stonden buiten opgesteld op de “Markt” en defileerden na de speech (*‘een mooie toespraak’*) van de Schepen van Openbaar Onderwijs in groep vóór de ‘Pietersen’, de schepenen en hun genodigden die van op het balkon van het stadhuis hun ordelijke optocht, 22 (!) minuten aan een stuk marcherend, gade sloegen en toejuichten ! Waarlijk, een hoogtepunt in stad !!

In een volgende bijdrage komen wij daaromtrent nog uitgebreider qua animatie en sfeer op terug., alsook met nog méér weetjes en curiosa. Tot dan ?

(1) MAES, Noël : *Pieters & Co*, in: West-Vlaamse familienamen (nr. 147). Gepubliceerd in : Krant van West-Vlaanderen ; 19 september 2003, p. 2.

(2) Opmaak : Y. Dingens.

(3) VAN DEN ABEELE, Andries : De balie van Brugge (2009), p. 134.